

ԵՕԹՆԱՍՏԵՂՆԵԱՆ

ԱՇՏԱՆԱԿԸ

1. — ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ ՈՒ ձԵՐ.

Եօթնաստեղնեան աշտանակը, Ուխտի Տապանակին ու Տաճարին այդ նուիրական զարդը, Սուրբ Գրոց մէջ կը կոչուի Ոսկի աշտանակ, Սուրբ աշտանակ, Լուսոյ աշտանակ:

Անիկա շինուած էր Աստուծոյ հրամանով (Ելք. ԻԵ. 31-40, Թիւք Ը. 4): Այսպէս նկարագրուած է ան Ելից Գիրքին մէջ. «Մաքուր եւ կոածոյ ոսկիէ աշտանակ մը շինես, ու անոր բունը, ճիւղերը, սկահակները, գնդակներն ու ծաղիկները իրմէ ըլլան: Աշտանակին քովերէն վեց ճիւղեր ելլեն, երեք ճիւղ մէկ կողմէն ու երեք ճիւղ միւս կողմէն: Մէկ ճիւղին վրայ նշածն երեք սկահակ ըլլայ՝ գնդակով ու ծաղիկով, եւ միւս ճիւղին վրայ նշածն երեք սկահակ՝ գնդակով ու ծաղիկով: Աշտանակէն ելած ճիւղերը այսպէս ըլլան: Ու անոր բունին վրայ չորս նշածն սկահակ ըլլայ՝ գնդակով ու ծաղիկով: Ու աշտանակէն ելած վեց ճիւղերէն իւրաքանչիւր երկուական ճիւղերուն տակ իրենցմէ մէկմէկ գնդակ ըլլան, ու այսպէս՝ վեց ճիւղերուն համար: Այս գնդակներն ու ճիւղերը իրմէ ըլլան, ամէնքը մէկ կտորէ, մաքուր կոածոյ ոսկիէ: Եւ եօթը ճրագարաններ շինես ու զնես աշտանակին վրայ, այնպէս որ վառուած ժամանակ առջեւէն լոյս տան: Ու անոր ունեւորները եւ բազմակալներն ու նեցուկները զուտ ոսկիէ շինես: Մէկ տաղանդ մաքուր ոսկիով պիտի շինուի ան իր բոլոր այս գործիքներով: Նայէ՛ որ լերան վրայ քեզ ցուցուած օրինակին համաձայն շինես զանոնք» (Ելք ԻԵ. 31-40, ԼԷ. 17-24):

Այս հոյակապ աշտանակը կամ աւելի ճիշդ՝ ճրագակալը կրնանք նկարագրել հետեւեալ կերպով: Անիկա զետեղուած էր խորիսխի մը վրայ որ՝ հրէական աւանդութեան համաձայն՝ երեք ոտքերու վրայ կը կենար: Այս խորիսխը ուղղաբերձ բուն մը ունէր, որուն երկու կողմերէն երեքական զուգահեռ ճիւղեր կ'արձակուէին: Այս վեց ճիւղերը ներքեւի կողմէն կորացած էին

հովահարի նման եւ մէջտեղի բունին հաւասար բարձրութիւն ունէին: Բունը եւ ճիւղերը ուրոյն զարդեր ունէին ու ամէնքը ամբողջութիւն մը կը ձևացնէին աշտանակին հետ: Վեց ճիւղերը ունէին երեքական սկահակ ու միջին բունը ունէր չորս սկահակ, որոնք նշինի ծաղիկի ձևն ունէին: Կային նաեւ կոկոններ եւ ծաղիկներ, որոնց զետեղուած տեղին մասին մեկնիչները համաձայն չեն իրարու: Յայտնի է սակայն թէ ամէն մէկ ճիւղի վրայ կար մէկ կոկոն եւ մէկ ծաղիկ:

Ամէնքը ճախարակուած մաքուր ոսկիէ շինուած էին՝ Յուդայի ցեղէն Բեսելիէլ ճարտարապետի ձեռքով (Ելք ԼԱ. 2, ԼԷ. 1, 17): Գործածուած ոսկիին ծանրութիւնն էր մէկ տաղանդ, այսինքն 42 քիլոյ: Աշտանակը՝ ըստ ռաբբիններու՝ ունէր 1 մէդր 57 սնդմ. բարձրութիւն եւ 1 մէդր 5 սնդմ. լայնութիւն:

2. — ԵՕԲՆԱՍՏԵՂՆԵԱՆ աւսանակին գործածութիւնը.

Այս շքեղ աշտանակը կը կրէր զուտ ոսկիէ եօթը ճարժական ճրագարաններ (Ելք ԼԵ. 14), որոնց մէջ մաքուր ձէթ կը վառուէր (Ելք ԻԵ. 20) Ժրայն գիշերները (Ելք ԻԷ. 21): Ծրագարանները կը վառէին ամէն երեկոյ (Բ. Մնաց. Է. 11): Յովսեպոս կը գրէ թէ ցերեկները կը վառէին միայն երեք ճրագարան (Հնիս. Գ. Գիրք Է. 3):

Եօթնաստեղնեան աշտանակը՝ ինչպէս Վկայութեան Խորանին նոյնպէս յետոյ Տաճարին մէջ՝ զրուած էր Սրբութեան մէջ այն վարագոյրին առջև որ կը ծածկէր Սրբութիւն Սրբոցը, հարաւային միջնորմին կողմը, այսինքն ձախակողմը՝ վարագոյրը դիտուած ատեն (Ելք ԻԶ. 35):

3. — Սողոմոնի Տաճարին արտաւանակները.

Եօթնաստեղնեան աշտանակէն զատ Սողոմոնի Տաճարին մէջ զրուեցան նաեւ ուրիշ տասը աշտանակներ Սրբութիւն Սրբոցին առջև՝ հինգը աջ եւ հինգը ձախ կողմը (Գ. Թագ. Է. 49, Բ. Մնաց. Գ. 7): Ասոնք շինուեցան Տիւրոսի Քիրամ վարպետին ձեռքով՝ մովսիսական աշտանակին ձևին

համաձայն (Բ. Մնաց. Դ. 20), բայց հաւանական է, որ առաջին աշտանակին նուիրական հանգամանքը ունենային անոնք: Նաբուգոդոնոսորը երբ գրաւեց Երուսաղէմը՝ ամէն այս առարկաները փոխադրեց Բաբելոն (Երեմ. ԾԲ. 19):

4. — Զոռաբաբելի Տանարին եւ Հերովդէսի Տանարին ոսկի աւսանակը.

Մէկ աշտանակ միայն կար երկրորդ Տանարին ու Հերովդէսի Տանարին մէջ: Այդ աշտանակը Սիւրբոյ Անտիոքոս Դ. Թագաւորին ձեռքով վերցուելէ ու խորտակուելէ յետոյ (Ա. Մակ. Ա. 23)՝ վերստին շինուեցաւ Յուդայ Մակարէի ձեռամբ (Ա. Մակ. Դ. 49) ու գործածութեան զբոսեցաւ Մեծն Հերովդէսի վերակերտած Տանարին մէջ: Ըստ Թաւմուսի՝ Սուրբ Քաղաքի կործանումէն զրեթէ քառասուն տարի առաջ, այսինքն Յիսուսի քարոզութեան եւ մահուան տարիներուն, Եօթնաստեղնեան աշտանակի միջին ճրագը մարեցաւ ինքնին, ինչ որ գուշակութիւն մը համարուեցաւ Տանարի կործանումին: Երուսաղէմի Տիտոսէ զբաւուելէն յետոյ Եօթնաստեղնեան աշտանակը տարուեցաւ Հռոմ:

5. — Եօթնաստեղնեան աւսանակի պակերներն ու Բանդակները.

Եօթնաստեղնեան աշտանակը ցայսօր կ'երևի Հռոմի մէջ, Կոդոսէոնի մօտիկ, Տիտոսի յաղթական կամարի հարթաքանդակներէն մէկուն վրայ, որուն ամբողջութիւնը թէև ճշգրտօրէն համաձայն է Սուրբ Դիւքի նկարագրածին, սակայն քանի մը քմանդկոր մանրամասնութիւններ կան հոն, ինչպէս՝ խորիսխին վրայ քանդակուած մտացածին կենդանիներու դէմքեր, ինչ որ զբոսովին հակառակ է Մովսէսի Օրէնքին ու հրէական սովորութիւններուն:

Նախեւառաջ Վեսպասիանոսի ձեռքով Աշտանակը զրուեցաւ Խաղաղութեան տանարին մէջ: Միլիդոսի կամուրջի պարտութենէն յետոյ Մաքսենտինոս Տիրեր գետը նետել տուաւ զայն, ուրկէ ետքէն հանեց Կոսնանդ: Հռոմի զբաւման ժամանակ (455) տարուեցաւ Կարթագինէ, յետոյ՝ Կ.

Պոլիս: Եօթնաստեղնեան զրկեց զայն Երուսաղէմ, ուր կորսուեցաւ անոր հետքը: Հաւանական է որ Պարսից Խոսրով Բ. Թագաւորը զայն ալ աւարած ըլլայ Երուսաղէմի տիրած ժամանակ (614):

Եօթնաստեղնեան աշտանակը ներկայացուած է յաճախ հին սինտիոկներու (ինչպէս Կափառնաումի ու Տիրերիայի) պատերուն վրայ, նաեւ հրէական լապտերներու եւ Պաղեստինի Հրէից գերեզմաններու վրայ ու հռոմէական շրջանին՝ Իտալիոյ գերեզմանատանց մէջ:

6. — Եօթնաստեղնեան աւսանակը իբրեւ խորհրդանշան.

Ըստ Յովսէպոսի՝ անոր եօթը ճիւղերը կը խորհրդանշեն հրէական եօթնակի սըրբութիւնը: Ուրիշներ, ինչպէս Փիլոն, թէև անճահօրէն, Եօթնաստեղնեան աշտանակին մէջ կը տեսնեն եօթը մոլորակներու խորհրդանշանը: Լաւագոյն է, սակայն, ըսել՝ թէ անիկա իր եօթը ճիւղերով, որ եօթը նուիրական թիւը կը խորհրդանշէր, ու իր ճոխութեամբ շքեղ առարկայ մըն էր՝ արժանի մշտապէս գտնուելու Աստուծոյ Տաճարին մէջ:

Հայացուց՝ Մ. Ե. Ն.

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ԽՍՍԳ

Միութիւնը նպաստուր է մտանկութիւն. ու մտանկութիւնը պայմանով է միայն որ մարդ կարող է պարզել խորհրդի եւ կամքի զօրութիւն մը:

*

Թո՛ղ մարդ ազնիւ ըլլայ, քո՛ղ բարի եւ նպաստաւետ ըլլայ, քո՛ղ անդադար աշխատեմքով ու աշխատեմքով ու օգտակար է: Թո՛ղ մեզի համար ըլլայ անկիւս պակեր մը աւսուսանողութիւններուն, որոնց նախագագացումն ունիմք:

*

Տիեզերքի ամենեւնի գեղեցիկ առարկան, կ'ըսէ իմաստասէր մը, համարակորցին դիմ մարտնչող պարկեշտ մարդն է. կայ սակայն անիկի գեղեցկագոյնը, զայն միխրարող պարկեշտ մարդն է այն: